

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník 87

číslo 27

I. července 2007

Cena: 6 Kč

POMNÍK MISTRA JANA HUSA NA STAROMĚSTSKÉM NÁMĚSTÍ A JEHO HISTORIE

Jedním z nejvýznamnějších a největších pomníků na území Prahy je pomník kostnického mučedníka Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí. V anonymní soutěži, vybrané už podruhé roku 1900, kterou mj. obelali Stanislav Sucharda spolu s arch. Janem Kotěrou (návrh "Vypučels nad bahno") i J. Kotěra sám (návrh "Čist zašels, rýhu zanechav"), získal první místo prakticky jednomyslně návrh, který vypracoval sochař Ladislav Šaloun. Jeho návrh překonával dosavadní pomníkovou tradici. Strnulé oficiální schéma nahrazoval živějším výrazem, poznamenaným vzorem Augusta Rodina (Občané z Calais, Honoré de Balzac), ale nezapřel ani inspiraci pracemi svého současníka Františka Bílka. Původní vítězné řešení zobrazovalo Husa jako mučedníka upoutaného na hranici, v kacířské čepici, který je ideově doprovázen skupinou husitů jako božích bojovníků a pobělohorských emigrantů. Základní kámen k pomníku byl položen při velkých slavnostech 4. a 5. července 1903 na Staroměstském náměstí, i když se dříve uvažovalo také o náměstí Betlémském, jak už dříve rozhodli radní v r. 1896, poté byla ve hře kromě jiných i varianta Malého náměstí a

vhodné místo se delší dobu vyhledávalo, až město věnovalo pozemek právě na Staroměstském náměstí Spolku pro zbudování pomníku. K tomuto aktu však museli čeští vlastenci ujit dlouhou cestu. Nejprve došlo k založení Spolku pro zbudování pomníku Mistra Jana Husa v Praze. Ustavující valná hromada se konala 31. května 1890 ve velké zasedací síni Staroměstské radnice a předsedou byl jednohlasně zvolen Vojta Náprstek. Historie pražského Husova pomníku je přitom spjata s politickou aférou, která vypukla po zasedání zemského sněmu 25. listopadu 1889. V diskusi o umístění pamětní desky s Husovým jménem na nové budově Zemského (dnes Národního) muzea na Václavském náměstí se vyjádřil princ Karel Schwarzenberg o husitech jako o bandě lupičů a žhářů. Tento okřídlený výrok vyvolal okamžitou reakci. "Proti této urážlivé křivdě zdvihli se mladočeští poslanci na sněmu českém za jeden muž... a rázem rozléto se celou šíří našich vlastní heslo: Nejen desku na Museu, ale pomník důstojný musíme našemu drahému Janu v Praze pořádit, ač jsme-li hodni slouti dobrými Čechy," napsaly později Národní listy. Tak vznikl vlastně z protestu

Pomník Mistra Jana Husa letos neuvidíte - je zakrytý, protože prochází rozsáhlou rekonstrukcí

Spolek pro postavení pomníku Mistra Jana Husa. Ve stejné době přitom sklízel Václav Brožík obrovské ovace za právě dokončené historické plátno "Jan Hus před koncilem kost-

nickým". Vypsána finanční sbírka za účelem realizace pomníku se setkala většinou s kladným ohlasem a spolek mohl již brzy vypsát soutěž na nový pomník. Roku 1891 byla vypsána první soutěž a zvítězil v ní návrh sochaře Viléma Amorta, s nímž se počítalo pro Malý ryneček na Starém Městě. Myšlenka pomníku však od počátku narážela také na silnou opozici, zejména v katolických kruzích, a s nadšením nebyla přijímána ani ve Vídni, když boje o koncepci pomníku vlastně převedly původní náboženský námět do pozice nacionálního vlasteneckého symbolu. Nová soutěž přitom stále vyvolávala otázky správného umístění a podoby pomníku. Velký boj byl sveden o místo, kde by pomník měl stát. Zvažováno bylo Malé náměstí, Václavské náměstí, Betlémské náměstí a

Staroměstské náměstí. Pro Malé náměstí hovořila živá komunikace obyvatelstva, takže pomník by byl stále v centru pozornosti. Proti stál ale malý prostor, pomník by mohl být pouze menších rozměrů, a také to, že náměstí nemá výraznou osu. Navíc pro toto místo nebyl žádný historický důvod. Václavské náměstí bylo uznáváno jako reprezentativní místo, ale opět bez historické vazby k osobě, k jejíž počtě měl být pomník zřízen – zde se také již počítalo se sochou sv. Václava. Navíc, jak bylo doslovně konstatováno, "pro neutuchající čilou frekvenci by nikdo nemohl pomník déle pozorovat". Pro Betlémské náměstí jasně hovořila historická vazba, vždyť tady v Betlémské kapli Jan Hus kázal. Za nevýhodu pro situaci pomníku zde

Dokončení na str. 3

DOPIS KE SVÁTKU MISTRA JANA HUSA

Sestry a bratři, členové obcí husitské církve, příznivci, ekumeničtí přátelé, pokoj a milost vám všem!

V naší Církvě československé husitské se od počátku projevuje živá úcta k Mistru Janu Husovi – českému náboženskému reformátorovi, který byl odsouzen na kostnickém koncilu a upálen 6. července 1415. V tom jsme si blízcí s evangelickými a dalšími církvemi, ve kterých je přítomen jednoznačně kladný obraz této osobnosti jako věrného Kristova svědka. V posledních desetiletích je možné v Římskokatolické církvi sledovat historický a teologický zájem o postavu a dílo tohoto českého reformátora. Tím se otevřela možnost ekumenických rozhovorů a byl vytvořen předpoklad pro pozitivnější zhodnocení Jana Husa i přes výhrady k jeho nauce o církvi. Je oceňována "bezúhonnost osobního života a jeho úsilí o vzdělání a povznesení národa" (Z projevu papeže Jana Pavla II. v roce 1990).

Od svého počátku je Církev československá husitská nositelem husovské tradice, jak dokládá pojmenování mnohých našich sborů. Každoročně zpřítomňujeme poselství tohoto reformátora zejména v červencových dnech. Je tomu tak i letos, kdy můžeme navštívit místa spojená s Husovým životem a působením, jako jsou Husinec, Betlémská kaple v Praze, hrad Krakovec, Kozí Hrádek, Kostnice u Bodamského jezera, ale také se konají bohoslužby, setkání a kulturní akce

na mnoha dalších místech naší vlasti ve sborech a u památníků. V této spjitosti je třeba ocenit shromáždění konaná v ekumenickém rozměru i akce pořádané ve spolupráci s místními obcemi a organizacemi. Mistr Jan Hus je sice postavou výrazně náboženskou, kterého utvářela víra a křesťanské přesvědčení, ale svým významem přesahuje hranice jedné konfese. Jeho významnost je všenárodní, všelidská.

Charakteristické pro umělecké zobrazení tohoto reformátora je, že drží v rukou knihu. Na nespočetných zobrazeních a pomnicích je rozpoznán právě podle toho, že má v rukou Bibli. Písmo svaté je zdrojem Husovy víry, přesvědčení a názorů, které často měly nesmlouvavě kritický důraz odhalující slabiny a nedostatky církve, společnosti a jednotlivce své doby. Ani my dnes nejsme ušetřeni přísnosti a nároků na život křesťana, jak je vyslovoval tento betlémský kazatel na základě Písma. Hus říká, že Písmo svaté je zrcadlo, kterým bychom měli celý svůj život řídit (O církvi. Praha 1965, s. 107). Naplňovat a uskutečňovat Husův odkaz znamená "vzít do rukou Bibli". Nikoli však ve smyslu, že my máme Boží pravdu ve svých rukou, že jí můžeme manipulovat, či ji dokonce podle potřeby upravovat. Boží pravda dosvědčená Písmem je nad námi. Je naším soudcem i zdrojem útěchy a naděje. Hus k této pravdě přistupoval s pokorou, jak to vyjádřil

ve svém listu Čechům: „Prosím také, aby pokud někdo ode mne slyšel v kázání nebo soukromě něco takového psal – což doufám v Bohu, se nestalo – aby to nedodržel. Prosím také, viděl-li někdo u mne neváženost v řeči nebo skutcích, aby si je nebral za vzor, ale aby za mne prosil Boha, aby mi ráčil odpustiti“ (psáno v Kostnici v minoritském vězení 10. června 1415).

Sestry a bratři, na počátku letních měsíců – času prázdnin a dovolených, jsou připomínány důležité osobnosti víry z naší dávné náboženské minulosti a tradice, mezi kterými má své místo Mistr Jan Hus. Jeho příběh mluví k nám dnes i přesto, že se odehrál v jiné době a v jiné mentalitě, než je naše. Husovo jméno je obsaženo i v názvu naší církve. Proto myslím na to, aby Husův odkaz byl pro naši církev stále oslovující tak, abychom s náležitou úctou brali do rukou Písmo svaté. Prosím, aby Bůh sám svým Duchem nás uváděl do hlubin Písma svatého k poznání Kristova zákona a uschopňoval nás ve větší míře k životu podle něho. Neboť „Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k ušvédčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu“ (2 Tm 3,16).

V Praze dne 21. června 2007

Tomáš Butta,
bratr patriarcha

POZVÁNÍ DO BETLÉMSKÉ KAPLE

Tradiční bohoslužba k uctění památky Mistra Jana Husa

se koná 6. července od 15 h.

Bohoslužbu povedou bratr patriarcha Tomáš Butta, brněnský biskup Petr Šandera, královéhradecký biskup Štěpán Klásek a slovenský biskup Jan Hradil.

Při bohoslužbě vystoupí soubor

Musica Bohemica

pod uměleckým vedením Jaroslava Krčka a pozouněrský soubor

z Evangelické zemské církve v Anhaltu.

Bohoslužba bude vysílána v přímém přenosu Českým rozhlasem 2 a Českou televizí.

50. VÝROČÍ SBORU DR. K. FARSKÉHO VE VYŠKOVĚ

V dolním konci Masarykova náměstí ve Vyškově stojí bělostná budova s kalichem a křížem v průčelí - Sbor dr. Karla Farského. V letošním roce si připomeneme 50. výročí jejího vznikání k původnímu účelu a poslání.

Podívejme se do její minulosti. Podle neúplných a nejistých historických zmínek lze soudit, že se ve Vyškově počátkem 19. století začalo usazovat nepočtené židovské obyvatelstvo. Od roku 1860 se vyškovští židé sdružují v modlitebním spolku, z něhož vznikla samostatná židovská náboženská obec.

Rostoucí počet věřících si vyžádal mimo jiné i vybudování synagogy. V roce 1885 byla na místě zbořených jatek na náměstí postavena v novorománském slohu nová synagoga. Jde o ojedinělý případ v českých zemích, kdy synagoga stojí v centru města na hlavním náměstí.

Projektant zřejmě počítal s růstem náboženské obce, ale ta se od 20. století rychle zmenšovala. Prostorově předimenzovaná budova se stala pro nemajetnou židovskou obec velkou finanční zátěží, proto ji v roce 1929 prodala místnímu muzeu. Dosud se do synagogy vstupovalo z postranní ulice, zatímco východní oltární průčelí do náměstí bylo bez dveří. K snadnějšímu přístupu byl proto

proražen nový vchod z náměstí. Muzeu sloužila budova do roku 1954, kdy se muzeum přestěhovalo do vhodnějších podmínek vyškovského zámku.

Uvolněnou budovu získala místní náboženská obec Církve československé husitské, která dosud konala své bohoslužby v bohoslužebné síni ve farní budově, tehdy na ul. Hrnčářské. A tak podobně jako Sbor Cyrila a Metoděje v Rousínově, Husův sbor v Ivanovicích na Hané, Prostějově, Kojetíně a dalších městech, dala po vyhlazení židovského obyvatelstva, Církev československá husitská svou péči nový život těmto synagogám. Od roku 1954 do 1957 trvala náročná stavební adaptace. Byla odstraněna původní ženská galerie a zřízen nový kůr, položeny podlahy, dovezeny lavice ze zrušeného německého kostela v Děčíně a místními věřícími odpracovány tisíce hodin zdarma. Slavnostní otevření sboru, který nese jméno dr. Karla Farského, zakladatele a prvního patriarchy církve, bylo 7. července 1957, kdy přes tíhu padesátých let, jako poslední z nových sborů, byl Sbor dr. Karla Farského otevřen. Průvod přes celé náměstí, dechová hudba, 30 kněží v čele s bratrem biskupem Václavem Janotou a několik tisíc věřících, byl i důstojnou slavností. Posvěcen Božím slovem

tak tento chrám slouží padesát let svému původnímu účelu.

Je pečlivě udržován. Svépomocné práce na něm probíhají neustále. V letech 1968 a 1969 byla opravena plechová střecha, narušená statika bouráním sousedního domu si vyžádala v roce 1990 a 1991 generální opravu. Opět věřící církve provedli sami tyto práce z vlastních zdrojů. V roce 2002 proběhla úprava interiéru sboru. Díky vstřícnosti a péči MěÚ Vyškov byla nákladem MěÚ provedena venkovní oprava fasády celé budovy. Světla a prostorná budova má ojedinělou akustiku a společenství lidí uvnitř rádo vítá každého příchozího. Všem bez rozdílu jsou otevřeny dveře tohoto sboru k bohoslužbám každou 2. a 4. neděli ve 14.15 h, biblickým hodinám, rozhovorům, vyučování dětí, koncertům atd. Otevřená a důstojná prostředí vás zve k prožití krásných křtin, svateb i k pohřebním obřadům.

Slavnost k 50. výročí otevření sboru se koná v neděli 8. července ve 14.15 h za účasti brněnského biskupa ThDr. Petra Šandery a duchovních, co zde sloužili. Na viděnou s vámi věřícími bez rozdílu vyznání, hledajícími i nevěřícími se těší váš

Martin Kopecký,
administrátor náboženské obce

Sbor dr. Karla Farského ve Vyškově slaví padesátiny

BLAHOŠLAVENÍ CHUDOBY

Dokončení z minulého čísla

Naproti tomu satanovo „Toto vše ti dám“ je právě nabídka blahobytu. A tak si položme otázku: Jaký je prakticky rozdíl mezi námi, kdo vyznáváme Ježíše a těmi, kdo nevěří v Boha? Od koho vlastně přijímáme „toto vše“?

Proč je křesťanství na ústupu, proč zpovrchnělo a zplanělo? Protože jsme zplnili my, protože nebereme Pána Boha opravdově. Necháváme se zahlcovat světem. Všimněme si, že i noviny a televize zaneprazdňují mysl člověka tak, že tam Bůh nemá místo.

Co máme dělat? Já vím, jsou rady, jak nebyť na obtíž přírodě, které způsobuje me nesnáze účastí na konzumním způsobu života, jemuž jsme uvykli a jehož nevolníky jsme se stali. Návody, jak šetřit energií, nejezdit zbytečně autem, dávat odpadky do příslušných kontejnerů, prostě žít ekologicky, řeší problém jen maličko a okrajově. Ale tady to asi začíná. Je třeba takto jednat. Je to navenek správné. Namítnete: To není nic platné, svět tím nezměníme. Ale dost možná, že Bůh si to nemyslí. Změna začíná vždycky od jedinců, nikdy od davu. Ve smyslu Ježíšových slov je ovšem lépe znát i hlubší smysl takového odříkání. Je třeba začít zevnitř, od nebes. I tím, co vlastníme, je třeba sloužit bližním; neboť upřímné, opravdové hledání Božího království vede k niternému oproštění od lpění na majetku. O tom, co skutečně potřebujeme, se poradíme s Bohem. On ví, co a proč na lidstvo dopouští, a proč nechává lidstvo poznat, kam až může vést zneužívání svobody. Můžeme měnit svět změnou sebe. To je Boží výsada pro nás. Není to i naše poslání? Stále platná výzva proroka Izaiáše zní: „Obratě se a živi budete.“ A Ježíšova slova „činite pokání“, řecky metá noé-ité, znamená změňte mysl. Obratě ji od země k nebi, od hmoty k duchu, k Bohu samému.

Blahoslavení chudí v duchu, to jsou ti, jejichž cílem není bohatství, není mamon, není užívání světa a jeho požitků až do vyždímání těla i duše. Blahoslavení chudí v duchu, blahoslavení tiší, blahoslavení čistého srdce – není to všechno vlastně jen jedině svaté blahoslavenství? A nejsou to vlastně ti blahoslavení, kteří jsou světlem světa? Jsme, chceme být také my světlem světa? Přemýšlejme o tom.

Miroslav Matouš

V přední i v zadní části dotvářejí pomník kamenné stupně, jež zvyšují jeho monumentalitu; stupňovitá základna byla původně umístěna v travnaté ploše a doplněna oplocením, jehož sloupky mistr sám navrhl (uvažovalo se zde i o možnosti umístění hrobu neznámého vojína) a na bocích na přední straně doplňují kompozici kovové misky z dílny Franty Anýže, tzv. flambony, dle Šalounova návrhu doplněné rovněž v roce 1926 a plynárnami napojené na přívod plynu, sloužící při slavnostních příležitostech jako ohňové pochodně. Tím bylo završeno toto vynikající secesní dílo, skupinový bronzový pomník Mistra Jana Husa, právě v době zrodu obnoveného českého státu vznikající jako symbolické dovršení tradice oficiálních pomníků 19. století, otvírající se již modernímu pojetí sochy ve veřejném prostoru v novém historickém kontextu, dokončené vlastně až v období nově vzniklé Československé republiky.

PhDr. Petra Hoftichová,
Galerie hlavního města Prahy

Prosba redakce: V současné době prochází pomník rozsáhlou opravou a Galerie hlavního města Prahy shromažďuje archivní dokumentaci. Máte-li doma v šuplíku jakékoli staré fotografie, novinové výstřižky, vlastní fotografie, ozvěte se, prosíme, redakci. Děkujeme.

POMNÍK MISTRA JANA HUSA

Dokončení ze str. 1

byl ale považován dům U Halánků, výrazně porušující uliční čáru. Nejprudší diskuse se rozpoutaly o místě, kde byl nakonec pomník postaven, o Staroměstském náměstí. Největší ideovou překážkou se tehdy jevil sousedství Mariánského sloupu. Bylo poukazováno i na tu skutečnost, že pomník při své velké půdorysné ploše bude tvořit závažnou komunikační překážku a bude znemožňovat shromažďování obyvatelstva v tomto tradičním prostoru při národních projevech. Přesto Šaloun začal pracovat na variantě umístění pomníku právě na tomto místě, i když si určitě uvědomoval zřejmé nevýhody i tohoto komplikovaného nepravidelného prostoru s různorodou zástavbou – ke spolupráci byl vybrán architekt Antonín Pfeifer, ale navíc do konečné podoby promlouvali i členové komise, jejichž doporučením se zhotovitel musel řídit, sám Šaloun dlouho uvažoval o Karlově náměstí před kostelem sv. Ignáce a Staroměstské náměstí po úpravách, především po zboření Krenova domu, mu přišlo již příliš otevřené. Sám autor se také několikrát věnoval filosofickému problému samotné podoby pomníku a vlastně se dotýkal i podstaty dějinného vývoje Čech a Husovy existence – řada úvah na toto téma se zachovala v jeho pozůstalosti. Roku 1907 byl kaširovaný pomník umístěn na Staroměstské náměstí pro stanovení vhodného umístění – putování modelu pomníku po různých pražských lokalitách a nejednota porotců i návrhů byla tehdy terčem mnoha vtípů v dobovém tisku. Sousoší mělo být protipólem katolického a habsburského symbolu - Mariánského

sousoší - jež stálo na Staroměstském náměstí od roku 1650. Autorem soch Mariánského sloupu, představujících na čtyřech stranách bojující anděly a na středním vysokém sloupu sochu Panny Marie Immaculaty, byl Jan Jiří Bendl - po stržení sloupu v roce 1918 se jeho zbytky dnes nacházejí v lapidáriu Národního muzea. Spolek vydal k položení základního kamene Pamětní list: tehdy se konal velkolepý průvod, vyhrávaly hudby, na řečníšti se vystřídali zástupci mnoha politických stran i spřátelených národů. Sochař dle pevně uzavřené smlouvy zbudoval pro pomník vlastní ateliér a zajistil zhotovení modelů i definitivních dělů z kamene i kovu (díly odlévala firma Srpek v Brandýse nad Labem) a zbudování pomníku na místě, ale v závěrečném dokončovacím období již vypukla I. světová válka a doba pro propagaci národních symbolů se stala složitou. Dílo sochaře Ladislava Šalouna (1870-1946), které zvítězilo ve vypsané soutěži, bylo slavnostně odhaleno 6. července 1915, v čase pětistého výročí Husovy smrti, ale vzhledem k válečným poměrům neokázale a v tichosti, částečně vlastně nedokončené, symbolicky pokryté květy. Spolek oslavil pomník zasedáním na Staroměstské radnici. Při realizaci Šalounova Husova pomníku došlo postupně k některým změnám. Z původního návrhu zůstala zachována skupina exulantů a husitů. Hus, který měl zaujímat mučednickou pozici na hranici, byl nakonec pojat jako majestátní stojící prostovlasá postava v dlouhém splývavém pláští s odhodlaným výrazem národního hrdiny: na doširoka rozloženém kamenném podstavci v podobě až oltární vyrůstá

přímo z terénu postava reformního kazatele, značně inspirovaná symbolistními vizemi Františka Bílka. Po stranách zakomponoval Ladislav Šaloun, s kterým zde spolupracoval arch. Antonín Pfeifer (1879-1938), dvě skupiny figur.

Blíže k Týnskému chrámu, v husitské Praze, centru kališníků, jsou stylizovaní odhodlaní bojovníci s pavézou a cepem, odolávající útoku nepřátel. Z druhé strany, směrem k popravnímu místu českých pánů z roku 1621, je skupina lidí pokořených, představující exulanty. Žulový podstavec, kombinující hladké a hrubé zpracování povrchu, zdobí ve vystupující segmentové partii rozbourané vody a doprovázející nápis: "Milujte se, pravdy každému přejte". Za postavou J. Husa je vlevo skupina tří pololežících, polosedících figur exulantů, vpravo za pavézou šest expresivně ztvárněných postav "Božích bojovníků". U této skupiny, po pravém boku pomníku, je signatura "FEC. LAD. SALOUN". Pod skupinou husitů na kamenném soklu je vytesán první verš chorálu "Kdož jsú Boží bojovníci a Zákona Jeho". Na zadní straně, tentokrát vykrojené střední části, rovněž segmentově vystupující, je nápis "Živ buď národe posvěcený v Bohu neumírej". Této devize odpovídá zadní skupina rodiny, a to muže opřeného o pavézu a ženy, kojící malé dítě a držící hochu, symbolizující národní obrození. Z boku na žulovém podstavci pomníku je vytesán citát Jana Amose Komenského: "Věřím, že vlada věcí Tvých k Tobě se zase navrátí, ó lide český", který se obsahově vztahuje ke skupině exulantů – ten zde ale v době odhalení nemohl být a byl doplněn až roku 1926.

